

NAGY VIKTÓRIA:

Istenség és isteni világ az ókori Izraelben

A Jahve-kultusz eredete, kialakulásának és elterjedésének módja máig vitatott a témával foglalkozó kutatók között. Ugyanakkor YHWH karakterének főbb vonásai és tipikus jelzői jól rekonstruálhatók a héber Biblia alapján. Ezek a metaforák és toposzok szoros párhuzamot mutatnak a kánaáni istenvilág kapcsán megismert (lásd: Ugarit) kifejezésekkel. A tanulmány ezen párhuzamok közül mutat be néhányat, majd kitér az óizraeli vallás egyik talán legizgalmasabb területére, az ún. Asera-kérdésre. A szerző valószínűnek tarja, hogy az óizraeli vallás bizonyos szakaszaiban, illetve a vallási gondolkodás bizonyos rétegeiben létezhetett egy (vagy több) termékenységistennő kultusza, ugyanakkor elképzelhetőnek tartja, hogy a vaskor második felében Asera már egy személytelen, áldást hordozó, mágikus kultusztárggyá vált, amelyet népszerűsége miatt egyaránt jól felhasználhattak YHWH, vagy épp Baál kultuszában is.

There is an ongoing discussion among scholars about the origin of the cult of Yahweh, how it emerged and spread. The typical features and attributives of YHWH can, however, be reconstructed with acceptable quality on the basis of the Hebrew Bible. These metaphors and topoi display a striking parallel with the terminology of the Canaanite religious universe, as they became known from Ugarit. The paper highlights some of these parallels, before turning to one of the most appealing fields of study of the religion of ancient Israel: the Asherah-enigma. The author hypothesises that in certain periods of the religion of ancient Israel, and in certain layers of their religious thought there could exist a cult of a fertility goddess (or goddesses), but by the second half of the Iron Age, asherah was transformed into an impersonal mediatory cultic object, used in the cult of YHWH and that of Baal as well.

CSELÉNYI ISTVÁN GÁBOR:

Az eucharisztia a keleti szertartásban

A címben szereplő „keleti szertartás” mind az ortodox, mind a görögkatolikus egyházat magába foglalja, hiszen az eucharisztia mindkettő számára azonos a liturgiával, azaz Aranyszájú Szent János isteni liturgiájával. Krisztus valós jelenlétét mind Nyugat, mind Kelet elfogadja, ám vannak köztük különbségek is. Míg Nyugat az eucharisziát az arisztotelészi hülemorfizmus, vagyis az anyag-forma-elmélet és a metafizika segítségével közelíti meg (vö. transzsubstantiatio), Kelet a hódolatot nem a szentség látásában keresi, hanem a leborulásban (vö. proskünészisz). A keleti teológia szerint a liturgia fő mozzanata a Szentlélek alászállása (vö. epiklészisz). A magyar görög katolikus egyház sajátos felfogása, hogy a liturgia végig követi, felidézti az Úr Jézus egész életét, és ez elvezet a feltámadt Krisztussal való személyes találkozásig. E közösségben az eucharisztikus liturgia a nap, az idő, a liturgikus év szerves része, az egész folyamat az üdvtörténet meghosszabbítása, a végső jövőbe való átlépés.

The „oriental rite” in the title contains both the Orthodox and Greek Catholic church, well the Eucharisty is identic for all these two with the liturgy, namely „the divine liturgy of John Christomos”. Both the West and East accepts realpresence of Christ in the Eucharisty, but

there are also differences. While the West approaches this mystery by the Aristotelian hylemorphism, that is the system of materia-forma and the metaphysics (cf. transsubstantiation), the East seeks and expresses the devotion not in the „seeing” but in the „falling on” (cf. proskynesis). According to the oriental theology the main moment of the liturgy is the ascending of the Holy Spirit (cf. epiclesis). The Hungarian Greek Catholic church has a special opinion: the liturgy succeeds and recalls the total life of Lord Jesus, and so conducts us to a personal meeting with the risen Christ. In our community the liturgy is a part of the consecration of the day, of the time, of the liturgical year, this total process is a prolonging of the salvation’s history, it is a transgression to the final future.

LÉVAI ÁDÁM

Demokrácia, emberi jogok és társadalom
– iszlám és modernitás –
szereplők, viták és perspektívák

„És olyan közösség váljék belőletek,
amely felhív a jóra, megparancsolja, ami helyénvaló
és megtiltja, ami elvetendő.
Ők azok, akiknek jól megy (majd) a soruk.”
Szúra 3,104.

Először a kortárs kihívásokról fogok beszélni: a globalizáció fogalmáról, a modernitásról és néhány híres szlogenről. Később bemutatom a Shari’a megváltozott koncepcióját és annak kapcsolatát a modern állammal, valamint az iszlám gondolkodás alapelveit, nevezetesen: a közjót. A további megfontolások a családot, a feminista mozgalmat és a társadalmat érintik. Fő célom a modern muzulmán akadémiai gondolkodás ismertetése néhány híres tudós véleményén keresztül, és betekintést adni a mai problémákba.

A téma kiterjedt és az élet több szempontjára vonatkozik, ezért munkám szükségszerűen tartalmaz bizonyos tökéletlenségeket, mint a perzsa arabeskék – csak Isten teremthet tökéleteset. A szöveg alapját a KU Leuven Egyetemen folyó modern muszlim gondolkodók kurzusára irányuló kutatásom szolgálta.

Szeretném felajánlani ezt a munkát a névtelen Isten együttes keresése érdekében, és köszönetet mondani professzoraimnak: Emilio Plattinak és Mehdi Azaieznek.

First I shall discuss about contemporary challenges: the concept of globalisation, modernity, and some famous slogan. Later on I shall present the changed concept of Shari’a and its relationship with the modern state, and the basic principle of Islamic thinking, namely: the public good. The further considerations will subject the family, the feminist movement, and the society. My main aim is to introduce the modern Muslim academic thinking through some famous scholar’s opinion, and to shed some light into the problems of nowadays.

The topic is extensive and ramifies into several aspects of life, therefore my work necessarily contains some imperfection, as the Persian arabesques – only God can create perfect. My research for Modern Muslim Thinkers course in KU Leuven University served as a basis of the text.

I would like to offer this work for seeking the unnameable God together, and as a thanksgiving to my professors: Emilio Platti and Mehdi Azaiez.

FODORNÉ ABLONCZI MARGIT:

**„Áldássá lesz ott az átok..”
Az áldás jelentősége református gyülekezeti szolgálatainkban**

Dolgozatom, kérdésfelvetésem iránya: Miben áll az az áldás, amiről a Biblia bizonyosságot tesz? Az áldás szó jelentése, jelentősége a bibliai és a magyar nyelvben. Az áldás, mint Isten továbbadható ajándéka a teljes Szentírásban. Az Ószövetség áldásfolyamatának kiteljesedése az Újszövetségben, Jézus Krisztusban, aki az „Áldások Áldása”. Rajta keresztül kapja a ma élő keresztyén egyház Isten áldásait. Református egyházi gyakorlatunkban ez a kazuális szolgálatokban lesz egészen személyes üzenetté, ígéretté. Az „áldás-terévé” válik a gyülekezet közössége. Az istentisztelet végén elhangzó áldás pedig „felhatalmazást ad Krisztus képviselőjére a világban”. Így juthat el ez az áldás ma református egyházi közösségeinken keresztül a családokhoz, az emberekhez. Készülésünkben fontos tisztáznunk, hogy lelkipásztorként mi a felelősségünk az áldás továbbadásában lelkigondozóként.

The focus of my thesis, the question I raise is this: What is the nature and the essential of the blessing that the Bible bears witness of? The meaning and the significance of blessing in Hungarian and in the biblical languages. The blessing in the whole Scripture as God’s gift that can be and must be passed on. The flow of blessing throughout the OT that comes to its fulfillment in the NT in Jesus Christ, who is the „Blessing of blessings”. Through Him receives the Church of our days God’s blessings. It is the casual services of our reformed church where it turns into a message, a personal promise. The church community thus becomes the space of blessing. The common blessing at the end of our church services then, at its core becomes an empowerment to represent Christ in the World. This way finds blessing its way through our church members to the families, to the people outside our communities. In our preparations for the services as counselors must be very clear about our responsibility in passing on blessing.

FEKETE CSABA:

Sinka György éneke

Ismeretlen a 17. század első felében élt költő élete. Hiányos adatok nyomán értékelték korábban. Éneke református énekeskönyvekben későbbi, helyenként értelmileg hibás sorokkal és strófaszerkezettel jelent meg. Most az 1678-as nyomtatott forrás és egy 1651-es kézirat alapján jelenik meg, értelmezéssel, helyesbítve a tévedéseket, és dallamokat is mellékelve.

György Sinka was a hymn writer who kept operating in the first half of the 17th century. All what we know is his name from his achrostich poem, Sinka György, his life and activity are totally unknown. Because the scarce sources he became mistakenly classified by 20th century experts as a sabbatical poet. The present study had collected the known data, corrected mistakes, explained the content and biblical background, and as well proposed the right text of his poem, that appeared in the earlier sources. I. e. in a roman catholic manuscript collection of 1651, and a reformed piety book, printed in 1678. The song survived not only in reformed and unitarian church hymnals and prayer books, and 19th century sabbatical manuscripts, but also had been preserved in unwritten oral tradition, including different folklore melodies. The best items of these also attached.

A főszerkesztő jegyzete

A gender témakör

évszázados diskurzusa a kultúráknak, társadalmaknak és egyházaknak, bár legtöbbször nem nevezték így. Szekuláris, felekezeti és ökumenikus nemzetközi szervezetek, valamint nemzeti kormányok és egyházak ágendáján gyakran találkozunk bioetikai, azon belül szexuál-etikai kérdésekkel, így a gender-mainstreaming szabályozás mindennapi és rendkívüli megjelenéseivel. Mindennapinak nevezem azokat az eseteket, amely a férfi és a nő egyenlőségéről beszél társadalmi, emberi jogi megítélésben, munkajogban stb., de úgy, hogy közben figyelembe veszi a két nem sajátosságait. Erre hazai, protestáns példánk a hetvenes-nyolcvanas évek teológiai és egyházszervezeti diskurzusa a nők ordinációjáról és presbiteri tisztéről. Ez tipikus gender-téma volt, bár akkor nem nevezték annak.

A gender-ideológia szélsőséges elve és gyakorlata alatt pedig azt értem, hogy a nemi különbözőségről, mint teremtési, vagy természeti adottságról nem beszélünk, a férfiak és nők immáron egyetemlegesen *személyek, vagy emberek*, akik a lehetőségekhez mérten szabadon dönthetnek nemiségükről, és annak változtatásáról. Ennek megítélésében az említett döntéshozó entitások nagyban eltérnek egymástól a döntésük tartalmában, de abban is, hogy van vagy nincs állásfoglalásuk ez ügyben.

Akik a nemek teremtett, vagy természetes kettős megkülönböztetését tagadják, illetve „sokallják vagy keveslik”, azok következképpen utat nyitnak számos nemnek úgy, hogy köztük mindennemű megkülönböztetést elítélnék. Ez alól szerintük nem lehet kivétel természetesen semmiféle egyházi szolgálat, például lelkészség, sem pedig társadalmi egység, például a házasság sem. Tehát az azonos neműeknek, vagy a hagyományosan alig definiálható transz-neműeknek is jár a házassági, vagy élettársi egyházi áldás, és a lelkészi/ egyházi szolgálatra minősítő szentelés. Ez a kettő egyébként szinte minden esetben együtt jár függetlenül a döntés tartalmától.

Anélkül, hogy végeláthatatlan és még akkor sem teljes formális okiratokat citálnék, amelyek hol egyértelműbben, hol megengedőbben, vagy odabízóbban fogalmaznak, kijelenthetjük, hogy a gender témakör és a homoszexualitás megítélése a múlt század végétől napirenden van liberális és konzervatív nyugati és amerikai protestáns körökben, sőt nálunk és világszerte is. Az összkép riasztó, de tény, hogy *az e tárgyban liberális döntések mentén élő egyházak kisebbségben vannak*. Ugyanakkor éppen ezek az egyházak, azok, illetve azok közül kerülnek ki, amelyekhez mi magyar protestánsok hitvallásainkat és sokféle egyházi gyakorlatunkat, vagy éppen a történelmi és jelenbeli kapcsolatainkat illetően a legközelebb állunk. De miért is kellett engedni Nyugat-Európa és Észak-Amerika protestáns egyházainak e kihívásban? Mi a kényszerítő erő? Nehéz megítélni azt is, hogy társadalmi presztízsből és/vagy missziói sikerben a liberális döntések „mennyit hoznak és mennyit visznek?” Ezekre és számos más idevonatkozó kérdésre helyhiány okán a következő számban visszatérünk.

Most szolgáljon megnyugtatóképpen a Magyarországi Református Egyház Zsinatának állásfoglalása a házasság, a család és a szexualitás kérdéseiről, 2004-ből, amely világosan kiáll a biblikus tanítás mellett: a család egy férfi és egy nő kapcsolatára épül, és csak ez a kapcsolat nevezhető házasságnak, továbbá leszögezi – természetesen a Szentírásra hivatkozva – hogy nem tartja lehetségesnek, hogy homoszexuális/leszbikus személyek egyházi/ lelkészi szolgálatot végezzenek, vagy arra fölkészüljenek.

És az is bizalommal tölthet el bennünket, hogy e meggyőződést a magyar egyházi és szekuláris társadalom nagy többsége osztja.

Bóna Zoltán és a DC Ökumenikai szekciója

TARTALOM

A FŐSZERKESZTŐ JEGYZETE

BÓNA ZOLTÁN:
A gender témakör 130

SZÓLJ, URAM!

BÓNA ZOLTÁN:
A Lélektől indítva
– Legyen meg az Úr akarata! 131

TANÍTS MINKET, URUNK!

NAGY VIKTÓRIA:
Istenség és isteni világ az ókori Izraelben 132
CSELÉNYI ISTVÁN GÁBOR:
Az eucharisztia a keleti szertartásban 141
LÉVAI ÁDÁM:
Demokrácia, emberi jogok és társadalom
– iszlám és modernitás – szereplők, viták
és perspektívák 147
FODORNÉ ABLONCZI MARGIT:
„Áldássá lesz ott az átok...”
*Az áldás jelentősége református gyülekezeti
szolgálatainkban 154*
FEKETE CSABA:
Sinka György éneke 162

KITEKINTÉS

BOGÁRDI SZABÓ ISTVÁN:
Isten jókedve és a mi jókedvünk 172
FEKETE KÁROLY:
Isten álma 173
BARÁTH BÉLA LEVENTE:
„...belső életerőt, munkássági kedvet
és egységet adni egyházaiba és egyes
tagjaiba...”
*Adalékok és szempontok a magyar
reformátusok két alkotmányozó zsinatának
értékeléséhez 175*

GULYÁS GERGELY:
A Magyar Református Egyház
újraegyesülésének 10. évfordulóján 178
NAJLA KASSAB:
A Református Egyházak Világközössége
elnökének köszöntője
Fordította: Erdélyi Diána 180
FABINY TAMÁS:
A szolidáris ökumené reménye
*Köszöntés a Református Egység napján,
2019. május 17-én, Debrecenben 180*

ÖKUMENIKUS SZEMLE

PETŐ BALÁZS ZSOLT:
„Te pedig amikor imádkozol...”
*Az imádság gyakorlata és jelentősége
a 18. századi puritán New Englandban 181*

KÖNYVSZEMLE

HODOSSY-TAKÁCS ELŐD:
A teológiai tudományosság közlésének igénye,
fontossága, lehetősége és módszere 183
KRÁNITZ MIHÁLY:
A „Teológia”
a magyar katolikus hittudomány lapja 187
KOVÁCS KRISZTIÁN:
Igazság és Élet
*Folyóirat a lelkipásztori
és nevelői munka számára 187*
TÓTH BEÁTA:
Sapientiana
*Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola
folyóirata 188*
TRATNYEK MAGDOLNA:
Evangélikus Nevelés pedagógiai
szakfolyóirat 189
SINKA CSABA:
Szolgatárs 189